

Valorificarea metodelor eficiente în studierea conceptului de adjectiv în clasele primare Valentina Ciobanu, dr., conf.univ.

Summary

In the present article is tackled the problem of studying the concept of adjective and the difficulties encountered of primary school pupils to recognize the grammatical categories in contexts, to accord the adjective with the noun and to explain their meaning by their synonyms.

In order to eliminate the difficulties detected and ensure the efficiency of assimilation of the concept I have elaborated a exercises system. After investigation I realized that the exercise is an effective method, but a particular value must be attributed to the creative dictation and description-composition, which form the skills to use properly the adjectives.

Problema studierii conceptelor gramaticale de către elevii claselor primare i-a preocupat pe mulți cercetători. Însușirea noțiunilor gramaticale de către micii școlari este un proces complex și de lungă durată.

Una dintre competențele specifice disciplinei Limba și literatura română în clasele primare este „aplicarea conceptelor și terminologiei morfologice în structurarea mesajelor comunicative” [1, p.18].

Preocupându-ne de studierea conceptului de adjectiv în clasele primare, menționăm că o condiție necesară a însușirii temeinice a acestei părți de vorbire o constituie legătura strânsă dintre trăsăturile gramaticale și semantica acestuia.

Referindu-se la problema însușirii adjectivului în clasele primare, Ioan Șerdean menționează că „înțelegerea corectă a adjectivului nu poate fi asigurată fără legarea lui cu substantivul pe care-l determină” [3, p.275].

În acest sens, O. Dimpul susține că abia în clasa a III-a elevii „capătă cunoștințe elementare despre valoarea adjectivului, modificarea lui după gen și număr în funcție de substantivul determinat” [2, p.41].

În procesul studierii adjectivului în clasele primare urmărim obiectivele de a demonstra elevilor caracteristicile esențiale, definatorii și de a le forma competențe de utilizare adecvată a acestei părți de vorbire.

Deși elevii din clasele primare cunosc trăsăturile gramaticale caracteristice adjectivului, nu întotdeauna pot utiliza în comunicare diversele nuanțe semantice ale acestuia. Fiind puși în situația de a găsi cât mai multe însușiri pentru unele obiecte, ei se mărginesc numai la calificativul ”bun” sau „rău”, deoarece nu posedă mai multe adjective apreciative, prin intermediul cărora și-ar expune propria atitudine.

Practica didactică demonstrează că, chiar după studierea temei ”Adjectivul” în clasele primare, o bună parte dintre elevi nu au cunoștințe temeinice și se confruntă cu unele dificultăți în determinarea caracteristicilor esențiale ale acestei părți de vorbire.

În cele ce urmează ne vom referi la dificultățile ce apar la elevii din clasa a IV-a la studierea conceptului de adjectiv și la metodele eficiente ce contribuie la înlăturarea lor. În acest scop am realizat anumite *metode empirice*, în particular **exercițiile**, și am stabilit nivelurile de identificare corectă, inexactă și greșită a adjectivelor. Investigația a inclus 62 de elevi din clasa a IV-a din Liceul Teoretic Costești și Gimnaziul Strășeni. Pentru a putea urmări dificultățile întâmpinate de elevi, în ceea ce privește însușirea adjectivului, am propus următoarele tipuri de exerciții:

1. Exerciții de identificare a adjectivelor:

a) *Identificați adjectivele din textul "Căprioara" de Emil Gîrleanu.*

„Pe mușchiul gros, ca o blană moale, o căprioară stă lângă iedul ei micuț. El și-a întins capul cu botul catifelat și umed pe spatele mamei. Căprioara îl linge. Limba ei subțire culcă blana mătăsoasă a iedului.”

Analizînd rezultatele obținute la realizarea exercițiilor de identificare a adjectivelor, am constatat că elevii din clasa a IV-a au reușit să identifice mai ușor acele adjective, sensul cărora era cunoscut de ei ca: iedul *micuț*, blană *moale*, mușchiul *gros*, limba *subțire*. Astfel, un număr mai mare de elevi au identificat corect adjectivele ca: *micuț* (67,7%), *moale* (58,02%). Înțelegerea sensului lexical concret de către elevi înlesnește identificarea conceptului de adjectiv.

Adjectivul *catifelat* a fost identificat de doar 24 de elevi (constituind 38,7%), întrucît sensul acestuia nu este bine cunoscut de către micii școlari. Formarea unei competențe temeinice de recunoaștere a adjectivului depinde de însușirea conștientă a trăsăturilor gramaticale și de priceperile practice căpătate de elevi la însușirea substantivului.

2. Exerciții de schimbare a formei adjectivului, realizînd acordul adjectivului cu substantivul:

b) *Realizați acordul adjectivului cu substantivul în enunțurile de mai jos.*

1. *Nufărul.....(albe) plutește pe lacul(liniștiți).*
2. *Copacii...(verde) străjuiesc aleile.....(pustie).*
3. *Toamna...(bogate) scoate oamenii.....(harnic) în cîmp.*

Rezultatele obținute ne-au permis să constatăm că elevii din clasa a IV-a nu au întâmpinat dificultăți mari la realizarea acordului adjectivului cu substantivul determinat în *gen* și *număr*. Numărul elevilor care au realizat corect acordul adjectivului cu substantivul determinat este mai mare (constituind 67,7% și 74,1%), față de numărul elevilor care au realizat greșit acordul (32,3% și 25,9%).

3. Exerciții de explicare a sensului adjectivelor cu ajutorul sinonimului:

a) *Găsiți cîte un sinonim pentru cuvintele: pur, senin, vestit, tainic, puhavă, dalb, nostim.*

Exercițiile de explicare a sensului adjectivelor prin sinonime ne-au ajutat să determinăm dificultățile întâmpinate de elevi la lămurirea sensului adjectivelor prin *sinonimele* acestora.

Realizînd acest tip de exerciții, elevii din clasa a IV-a au întâmpinat mari dificultăți la explicarea sensului adjectivelor cu ajutorul sinonimelor, deoarece ei nu cunosc cuvintele apropiate semantic de acestea.

De asemenea, am observat că numai unii elevi au reușit să aleagă corect sinonimele adjectivelor propuse și au putut să explice acele adjective, care au fost des utilizate de către ei în comunicare. Elevii bine pregătiți și care posedă un vocabular relativ bogat au obținut un procent înalt în explicarea adjectivelor prin sinonimele lor.

Unii elevi au utilizat, în locul sinonimelor pentru unele adjective, verbe care indică acțiunea unor obiecte, dar nu însușirea lor: topor *tăios* (*taie* bine în loc de *ascuțit*).

Negăsind în vocabularul lor sinonimele pentru adjectivele propuse, unii elevi au recurs la *creația artificială* de cuvinte, folosind modelele pe care le oferă limba română. Astfel, pentru

adjectivul *tainic* elevii au găsit sinonimul *secretos*.

Foarte dificil a fost să găsească corect sinonimele pentru adjectivele *dalb* (25,8%) și *tainic* (33,8%). Datele obținute confirmă că cel mai dificil pentru elevii din clasa a IV-a a fost să găsească sinonimul cuvântului *nostim*.

4. Exerciții de utilizare în contexte a adjectivelor care denumesc culorile și nuanțele de culori:

a) *Alcătuieți un text „Culorile toamnei” (6-10 propoziții) în care să utilizați mai multe adjective ce denumesc diverse nuanțe de culori cunoscute:*

Analizând statistic rezultatele obținute, observăm că în vocabularul elevilor din clasa a IV-a predomină frecvent adjectivele ce denumesc culorile: *roșu* (85,4%), *verde* (83,8%), *alb* (72,5%) etc.

Un număr mic de elevi au reușit să utilizeze în textele sale adjectivele care indică culorile: *gri* (3,2%), *argintiu* (16,1%). Nuanțele culorilor: (*albicios*), (*verzui*) sînt și mai puțin cunoscute elevilor.

Este deosebit de redus numărul elevilor care au reușit să utilizeze în textele sale adjectivele compuse ce indică nuanțe de culori ca: *galben-verzui*, *roșu-deschis* (*constituind doar 3,2% și 6,45%*).

Rezultatele obținute confirmă că elevii claselor primare întâmpină mari dificultăți atît la utilizarea adjectivelor în diverse contexte, cît și la explicarea sensului acestora prin sinonimele lor. Mai ușor pentru ei este să identifice și să facă acordul adjectivului cu substantivul determinat în gen și număr.

Considerăm că aceste dificultăți, privind însușirea adjectivului de elevii din clasele primare, pot fi înlăturate prin aplicarea diverselor tipuri de **exerciții**.

În scopul de a-i învăța pe micii școlari să utilizeze adjectivele în structurarea mesajelor comunicative, precum și pentru ca aceștia să perceapă funcțiile semantice ale acestei părți de vorbire, reușind să folosească întreaga bogăție semantică a lor în comunicare, propunem învățătorilor claselor primare să utilizeze în cadrul lecțiilor de Limbă și literatură română și alte metode didactice eficiente ca: *explicația*, *dictările creatoare* și *compunerile-descrieri*.

Bibliografie

1. Curriculum școlar, clasele I-IV, Chișinău, 2010.
2. Dimpul, O., Dezvoltarea vorbirii elevilor la studierea temei ”Adjectivul” în școală, Chișinău, Editura Știința, 1980.
3. Șerdean, I., Didactica limbii și literaturii române în învățămîntul primar, București, Editura Corint, 2003.